

minőségi hatásai, mint a tömegtermelési szemléletnek. E megállapításom helyességét igazolja az a tapasztalatom, hogy a fakitermelők versenyének ma a fő zászlóvivői éppen azok a kapitalista berendezkedésű országok, amelyekben a fő cél a termelésben a minél nagyobb nyereség és a minél jobb minőség. Ezekben az országokban a szakmunkásképzéstől a vállalkozói munkában végzett fakitermelésen és közelítésen át a nyereséget biztosító jó minőségű fatermékekig, a szakemberek számára valóságnak bizonyultak a versenyekből származó szakmai és gazdasági hasznok. Ezek arra ösztönözték őket, hogy megeremtsék azokat a szervezeteket és anyagi bázisokat, amelyekkel hazai és világversenyeket képesek rendezni és folyamatosan ki tudnak állítani a nemzetközi mezőnyben is helytálló nemzeti csapatot. Arra nézve, hogy melyek ezek az érdekek, szakmai és gazdasági előnyök,

és hogy ezek érvényesülésére milyen szervezetek és anyagi alapok szolgálnak, nincsenek hazánkban is hasznosítható ismereteim, hiszen egy év híján húsz éve, a nyugdíjbamenetelem óta nem volt módon tájékozódni. Véleményem szerint ezek ismerete és hazai hasznosítása révén le lehetne rövidíteni azt az időt, amely alatt természetes folyamatként újra jelentkeznek majd hazánkban a szakmai színvonal fejlesztését segítő versenyek iránti igény. Ezért azt javaslom, hogy első lépésként az erdészeti munkaadók, a szakmunkásképzőkből, az OEE-ből és az erdészeti szakszervezetből álló szűkkörű megbeszélésen elemezzék azokat az okokat, amelyek a kialakult helyzethez vezetnek. Második lépésben egy-két fő, megfelelő hazai tapasztalatok birtokában utazzon ki olyan kapitalista országba, ahol a versenyeknek nagy jelentőséget tulajdonítanak, és ahol kiépültek a részvétel és ver-

senyszervezés feltételei. A felkeresett országban javasolom feltárni a munkásoktatástól a vállalkozói munkavégzésen át a munkások érdekképviselésén keresztül a munkáltatói jogokig azokat a motívumokat, mozgatórugókat, amelyek kialakították a felfogásukat a versenyekről. Javasolom tanulmányozni azt is, hogy miként teremtik meg az anyagi feltételeket, és hogy a feladatokat milyen szervezetben oldják meg? Végül a szerzett ismeretek birtokában, a meggyőző érvek illetékesek számára történő ismertetésével javasolom a versenyekhez visszavezető út lerövidítését. A kialakult helyzet – véleményem szerint – sürgős intézkedéseket követel, mert most még megmenthetők és újrahasznosíthatók azok a tapasztalatok, amelyek Magyarországon felhalmozódtak. Ha ezek is megsemmisülnek, mindent előről kell kezdeni.

Szász Tibor

Fuchs Frigyes: Magyarország őserdei

A közelmúltban az OEE Erdészettörténeti Szakosztálya egy nagyszerű kis könyvet jelentetett meg „Magyarország őserdei” címmel.

Sem a könyvet, sem annak szerzőjét mindmáig nem ismertük. *Bartha Dénes* egyetemi tanárnak köszönhetjük, hogy a könyvet az egyetem könyvtárában felfedezte, és *Madas Lászlónak*, hogy kitűnő fordításával hozzáférhetővé tette.

A könyv szerzője okleveles földmérőmérnök és okleveles erdész, szepességi német családból származik. Iskoláit szülővárosában, Lőcsén kezdte, majd – az akkori német polgárság szokása szerint – Debrecenben folytatta, hogy magyarul is megtanuljon. Földmérőmérnöki oklevelét Pesten, erdészeti oklevelét pedig Ausztriában, a mariabrunni erdészeti akadémián szerezte meg. Fiatal korában magánmérnökként erdőfelméréssel, erdőbecsléssel és erdőrendezéssel foglalkozott, majd egy felvidéki uradalom erdőségeinek kezelője lett. Kitűnő elméleti felkészültségű erdész volt, aki a gyakorlat minden területén is alapos jártassággal rendelkezett.

Könyve 1861-ben német nyelven jelent meg. A másfél évszázaddal ezelőtti állapotot és viszonyokat írja le. Ezért is hallatlanul érdekes, és mondanivalója sok vonatkozásban ma is időszerű.

A könyv teljes címe: „*Magyarország őserdei és a legfontosabb tudnivalók az okszerű erdőgazdálkodás megítéléséről és annak a magyarországi magánerdőkben való bevezetéséről*”.

Már a könyv címe is felkeltheti a szakemberek és az erdőgazdálkodásban érdekeltek figyelmét. Egyrészt azért, mert hazánk őserdeiről hiteles tudósítást eddig nem olvashattunk, másrészt azért, mert az okszerű, ésszerű erdőgazdálkodásra vonatkozó megállapításai és annak bevezetésével kapcsolatos ajánlásai ma is hasznosak lehetnek a ma már 700 000 hektár kiterjedésű magánerdők tulajdonosai számára.

A könyv első fejezetében Magyarország 1825-ben még meglévő őserdeinek természetrajzi leírását, gazdasági minősítését és gazdasági erdővé történő átalakításával kapcsolatos egyes feladatokat tárgyalja. Közvetlen, személyes tapasztalatai alapján nagyszerű leírást ad az érintetlen és a kikezdett, megbontott hazai őserdőről. Ezt több 300 éves őserdei óriás általa felmért adatainak közlésével és az erdőkben uralkodó ősalapot hiteles leírásával támasztja alá.

Első pillanatra hihetetlennek tűnik az az állítás, hogy „*Magyarország... az a hely, ahol még ma (a 19. század első felében) is Európa valamennyi civilizált állama közül a legnagyobb kiterjedésű érintetlen őserdők vannak*.” Klasszikusnak mondható meghatározása szerint „*...az őserdő azt a fennkölt képet nyújtja, amelyet a magára hagyott, szabadon uralkodó természet mutat*”.

Nagyszerű, szemléletes összehasonlítást ad a hazai és a trópusi őserdők között. A hazai heg- és dombvidéki őser-

dőket a viszonylag kevés faj jelenléte miatt az *egyszerűség és állatbarátság*, a növényzet egyhangúsága és a madárvilág szegénysége miatt pedig a *végtelen nyugalom és csend jellemzi*. Ezzel szemben a *trópusi őserdők jellegét* az egymás mellett álló sokféle faj *változatossága*, a kúszónövények és a sűrűn egybenőtt cserjék tömege miatti *átlatolhatatlanság* és a gazdagabb madárvilág *állandóan csattogó zaja adja meg*.

A másfél évszázaddal ezelőtti hazai őserdők összes területét 575 000 hektárra becsüli. Ennek zöme a Kárpátok Vas-kapuiig terjedő hegyláncán, kisebb része pedig – töredezetten – Veszprém, Zala, Somogy, Tolna, Baranya és Vas megye középhegységein és a Mátra-hegységben helyezkedett el. Ezeknek gazdasági erdővé történő átalakítása terén elsődleges feladatként az erdőfeltárást, erdei utak építését és fafogyasztó iparágak, felvevő piacok létrehozását jelöli meg.

A gazdaságosság tekintetében *megszívlelendő, már akkor a többcélú erdőgazdálkodásra utaló intelme, hogy „itt nem csupán a jelent és a pillanatnyi basznot kell nézni, hanem az erdő természeti művoltát, tekintettel a távoli jövőre, amit a magukkal hozott és megtartott szerencsés légköri és éghajlati viszonyok révén szolgálnak*”.

A második fejezetben az ésszerű *magán erdőgazdálkodás* fejlődését gátló tényezőket és ezek elhárítását célzó feladatokat tárgyalja, ma is időszerű meg-

fogalmazásban. A fejlődés legfőbb akadályának az erdőtulajdonosok szakmai ismeretének, s a megfelelő elméleti és gyakorlati felkészültséggel rendelkező erdészek hiányát tartja. Emellett a fejlődést gátló tényezőként említi a földbirtokok hitelintézetének hiányát is, mert emiatt az *erdőtulajdonosok „sokszor jobb meggyőződésük ellenére, nagy szorultságukban az utolsó és egyetlen mentővözből nyúlnak, és aránytalan famennyiséget... adnak el”*, illetve vágnak ki. A megoldást – úgy vélem, jelenleg is – e hiányok megszüntetése, elsősorban az erdőtulajdonosok szakismereteinek népszerűsítő tanulmányok terjesztésével történő bővítése és jól képzett erdészek alkalmazása, s ennek révén teljes záródású, a termőhelynek megfelelő fafajokból álló, rendszeresen felújított és ápolat erdők fenntartása jelentheti.

A további fejezetekben az okszerű, belterjes erdőgazdálkodás elemeit, az erdőfelújítás és erdőnevelés, az erdőbecslés és erdőrendezés, az erdővédelem és az erdőhasználat terén alkalmazandó módszereket és teendőket tárgyalja népszerű stílusban, de szakmai alaposan és gyakorlatias részletességgel. Az erdővédelem terén megszívlelendő intelme többek között pl. az, hogy az erdőörököt ne a fatolvajok leplezéséért jutalmazzuk, mert az éppen ellenkező hatást válthat ki, hanem a tolvajlás és egyéb károkozások megelőzéséért.

Az utolsó fejezetben az erdőőri és vadőri szakiskolák fontosságát hangsúlyozza, s ezekhez tantervek kijelölésére és a gyakorlati oktatás tematikai rendszerére tesz ésszerű ajánlásokat.

Az egész könyv a *szerző határtalan erdőszeretetéről*, a munka terén rendkívüli alaposágáról, s a munkatársakkal, általában az emberekkel való kapcsolatainak megbírtásáról tanúskodik. Minden gondolatát, ajánlását alapos elemzéssel részletesen megindokolja, és számszerű példákkal is alátámasztja. Egyes tevékenységekre (pl. útépitésre, erdőbecslésre, szénégetésre stb.) gazdaságossági költségvetési példát közöl. Az erdőérték-számítást, az erdő eladási értékének meghatározására javasolt módszerét is konkrét számszerű példával szemlélteti.

Így a könyv a szakismeretek közlése mellett – közvetett módon – az erdők szeretetére, alaposra és közvetlen, meghitt emberi kapcsolatok kialakítására is nevel. A szerző könyvét nem erdészeti szakembereknek, hanem magán-

erdők tulajdonosainak, azok jogi és gazdasági alkalmazottainak és azoknak ajánlotta, akik az erdészeti igazgatásban fontos szerepet játszanak. Az előzők alapján azonban szakembereknek, főleg a fiatal szakembereknek is ajánlani lehet, mert sok tekintetben útmutató példa is lehet számukra.

E könyvismertetés kapcsán nem mehetünk el szó nélkül a *fordító munkája* mellett sem. Madas László a 150 évvel ezelőtti nehézkes stílusban írott, gót betűkkel nyomtatott, egyébként is nehezen ol-

vasható szöveget gördülékeny, könnyed, olvasmányos stílusban fordította le a mai magyar szaknyelvre. A fordítás esetenként költői szóhasználatán és kellemes, közvetlen stílusán érződik, hogy munka közben jó baráttra lelt a szerzőben, ezért örömmel végezte a munkát, s így mi igazán kitűnő műfordítást kaptunk tőle a régi időről. Köszönet érte neki! Aki belekezd a könyv olvasásába, nem tudja letenni. Megrendelhető a következő címen: Oroszi Sándor, 1367 Budapest, Pf. 129.

Halász Aladár

Szerkesztői megjegyzés

Fenti mű megjelenése berobbanó siker lett az erdészeti szakirodalomban. Bizonyítja ezt, hogy egymás után érkeznek a szerkesztőségbe a méltatások. Az ismert terjedelményszer miatt az előbb beérkezett Halász Aladár anyagát adjuk közre, elnézést kérve dr. Kollwentz Ödöntől és Nyári Lászlótól, hogy tanulmányaikból csak idézünk.

* * *

A különböző erdőhasználatok között vannak már „csak” erdészettörténeti jelentőséggel bírók (zsindelytermelés, hamuzsírelőállítás, gubacsgyűjtés), de a teljességre törekszik. A technikai újítások ismertetésekor (gőzfűrészek) tanulságát adja innovatív képességének és átgondolt véleményformálásának egyaránt.

Külön fejezet foglalkozik az erdészeti szakszemélyzettel, amely szakembergárda képzése – tapasztalatai alapján – nem tekinthető megoldottnak. Az erdész helyzete, lehetőségei erdőn belül és kívül egyaránt visszaköszönnek a napjainkban leírhatókra. Az emberi tőke megbecsülése, a motiváció, továbbképzés olyan fogalmak, melyek egy nemes jellem megnyilvánulásaira, jószándékra engednek következtetni. Talán lokálpatriotizmusa motiválta, amikor könyvében felveti szülővárosa, Lőcse abbéli szándékát, hogy egy létesítendő erdész szakiskola számára mind épületben, mind tantervet illetően elhelyezést biztosítsa.

Nyári László

* * *

A könyv szerzője munkáját egy függeléssel „a műben előforduló erdészeti szakkifejezések szótára és magyarázata” címen tárgyal német–magyar szakszótárral zárta. Ebben mintegy 215 német szakszó magyar megfelelőjét adta meg.

Annak ellenére, hogy a könyv német nyelven íródott, sugárzik belőle a magyar erdőgazdálkodás iránti aggodása és segíteni akarása, s az Ungarischer Forstverein értékes szakmai munkássága is.

Így igazat kell adni Leopold Árpád azon megállapításának, hogy elődeink is minden emberi és szakmai nagysága mellett mégis hús-vér emberek voltak telve emberi gyengeségekkel, amivel igazolható Divald Adolfnak az 1866. évi december 9-iki erdészeti közgyűlésen elhangzott elfogult, esetleg sugalmazott – a Magyar Erdészegylet szakmai munkásságát és működését negatívnak értékelő – felszólalása, nem kímélve szaklapját sem. Divald az Egyesületet még magyarellenességgel is vádolta és arra sem volt tekintettel, hogy az 1860-ban kiadott „októberi diploma” politikai lazulást hozott és már 1861-ben az Ungarischer Forstverein nevét Magyar Erdészegyletre változtatta és alapszabályait is ennek megfelelően igazította ki.

Divald felszólalását annak idején Barta Béla igyekezett tompítani, kiemelve az Egyesület értékes szakmai munkáját. Fuchs Frigyes könyvét elolvasva Divald állításainak ellentmond és megerősít minket abban, hogy előgyesületünk tizenöt éves működése szakmailag is megbecsülendő.

Mi, akik az elmúlt évszázad ötvenes éveiben Rákosi és Kádár éráját átkínálódtuk, mélyen meg tudjuk érteni eleinket, akik hasonló körülmények között igyekeztek a nehéz időkben az elnyomó hatalom ellenében szakmájukat hűségesen szolgálni.

Dr. Kollwentz Ödön

okl. erdőmérnök

MEGNYÍLT!
„Szikra” Vadászbolt
 2085 Pilisvörösvár, Fő u. 1.
 Tel./fax: 26/330-737
 Mobil: 20/463-0843
 Nyitvatartás:
 Hétfő-péntek: 10.00-17.00
 Szombat: 10.00-13.00